

Prasītāja norādījusi, ka 2004.gadā vairākkārtīgi griezusies pie atbildētājiem ar lūgumu atdot parādu, bet atbildētāji no sarunām izvairās, tādēļ lūdz piedzīt no viņiem zaudējumus.

Ar Ventspils tiesas 2004.gada 15.oktobra spriedumu prasība noraidīta.

Izskatījusi lietu pēc prasītājas *R.G.*, iesniegtās apelācijas sūdzības Kurzemes apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija prasību noraidījusi.

Tiesa konstatējusi, ka 2002.gada 12.novembrī starp a/s "Hansabanka" un *R.G.*, noslēgts hipotēkas līgums, pēc kura ar prasītājai piederošo nekustamo īpašumu [...] ielā 5, Saldū nodrošināts *Z.Dz.* aizņēmums Ls 13000.-.

2004.gada 1.aprīlī *A.Z.*, aizņēmusies no a/s "Hansabanka" Ls 8500.- *Z.Dz.* parāda dzēšanai un nekustamā īpašuma remontam, aizdevuma summa izsniegta divās daļās: Ls 5977.32 novirzīti parāda dzēšanai, bet pārējā daļa pārskaitīta uz aizņēmēja privātkontu.

2004.gada 23.aprīlī *R.G.*, parakstījusi parādzīmi, ka aizņemas no *A.Z.*, Ls 12000.-, lai nokārtotu *Z.Dz.* parādsaistības pret a/s "Hansabanka".

Tiesa norādījusi, ka lietā nav strīda par to, ka *R.G.*, ieķīlājusi savu nekustamo īpašumu *Z.Dz.* aizdevuma nodrošināšanai, kā arī par to, ka *Z.Dz.* nav savlaicīgi atmaksājis parādu a/s "Hansabanka", taču atzinusi, ka nav pamata uzskatīt, ka atbildētājiem būtu prasītājai jāatmaksā Ls 10161.48 zaudējumi, jo lietā nav iegūti nekādi pierādījumi šādu zaudējumu esamībai. Atbildētāja *Z.Dz.* aizņēmuma atlikumu Ls 5977.32 a/s "Hansabanka" 2004.gada 1.aprīlī atmaksājusi *A.Z.*, un nav nekādu pierādījumu, ka arī prasītāja būtu atmaksājusi atbildētāja parādu.

Norādījusi, ka atbildētāji atmaksā *A.Z.*, parādu, kas apstiprinās ar lietā esošajiem maksājumu uzdevumiem.

Civillietu tiesas kolēģija atzinusi, ka nav pamatota prasības summa Ls 10161.48, jo atbildētāja neatmaksātais parāds a/s "Hansabanka" bija Ls 5977.32 un nav iegūti nekādi pierādījumi tam, ka prasītāja būtu segusi atbildētāja parādu. To, ka prasītāja parādzīmē *A.Z.*, norādījusi, ka aizņemas Ls12000,- atbildētāja parāda dzēšanai, tiesa atzinusi par nepietiekamu pamatu prasības apmierināšanai, jo nav zināms vai un kādam nolūkam prasītāja naudu aizņēmusies.

Atsaucoties uz Civillikuma 1705.pantu, kas nosaka, ka galvnieks var vērst savu regresa prasību pret galveno parādnieku tikai pēc tam, kad viņš patiesi nolīdzinājis parādu vai tā daļu vai vismaz ar tiesas spriedumu viņam uzlikts pienākums to

noīdzināt, tiesa norādījusi, ka lietā nav iesniegti pierādījumi, ka a/s "Hansabanka" būtu vērsusies ar prasību pret R.G., par atbildētāja aizdevuma piedziņu, un nav konstatēts, ka prasītājam būtu jebkādas saistības ar atbildētājiem.

Attiecībā uz prasītājas iesniegtajiem maksājumu uzdevumiem, no kuriem redzams, ka R.G., 2004.gada decembrī, 2005.gada janvārī un februārī veikusi maksājumus A.Z., ikreiz Ls 60,- apmērā parāda segšanai, tiesa norādījusi, ka no tiem nevar secināt, ka maksājumi būtu kādā saistībā ar atbildētāju parādu a/s "Hansabanka".

Norādot uz zaudējumu atlīdzībai nepieciešamajiem četriem priekšnosacījumiem: personas prettiesiska rīcība, šīs personas vaina, zaudējumu esamība un to konkrēts apmērs un cēloniskais sakars starp prettiesisko rīcību un zaudējumiem, tiesa atzinusi, ka tie konkrētajā gadījumā nav konstatēti.

Kasācijas sūdzību par tiesas spriedumu prasītājas vārdā iesniegusi viņas pilnvarotā pārstāve.

Kasācijas sūdzībā norādīts uz apstākļiem, kas attiecas uz lietas izskatīšanu pirmās instances tiesā, ko sūdzības iesniedzēja uzskata par Civilprocesa likuma 86. un 62.panta pārkāpumiem.

Attiecībā uz apstrīdēto tiesas spriedumu kasācijas sūdzībā norādīts uz Civilprocesa likuma 81.panta pārkāpumu, jo tiesa nav pieņēmusi lēmumu par A.Z., iesniegumu pielaist viņu lietā kā trešo personu, līdz ar ko prasītājam bijusi liegta arī iespēja pieaicināt A.Z., kā liecinieci, lai pierādītu, ka A.Z., Z.Dz. parādu dzēsusi pēc vienošanās ar R.G., kura apņēmusies atmaksāt A.Z., viņas samaksātās summas a/s "Hansabanka" noteiktajā apmērā, kā arī apliecināt faktu, ka Z.Dz. sniedz nepatiesas ziņas par viņai izdarītajiem maksājumiem.

Kasatore uzskata, ka līdz ar to tiesa pārkāpusi Civilprocesa likuma 189.panta trešo daļu un 190.panta pirmo daļu, turklāt neievērojot Civilprocesa likuma 97.panta noteikumus par pierādījumu vērtēšanu.

Šajā sakarā kasācijas sūdzībā norādīts uz pierādījumiem, kuri pēc kasatora viedokļa apliecina prasības pamatotību un ir pretrunā ar tiesas secinājumiem.

Sūdzībā norādīts arī uz Civilprocesa likuma 93.panta trešo daļu, kas uzliek par pienākumu tiesai paziņot pusēm, ja tā uzskata, ka par kādu no faktiem nav iesniegti pierādījumi, un izteikti pārmetumi, ka atbildētāja paskaidrojumus tiesa pieņēmusi bez jebkādiem pierādījumiem un prasību noraidījusi tikai, pamatojoties uz Z.Dz. teikto par mutisko vienošanos ar A.Z., un neņemot vērā, ka vienošanās par Z.Dz. parāda atmaksu bija R.G., ar A.Z.,.

Kasācijas sūdzībā norādīts arī uz Civilprocesa likuma 51. un 64.panta pārkāpumiem, kas pieļauti, atgriežot prasītājam atpakaļ piezīmes pie protokola un lūgumu par procesuālā termiņa atjaunošanu šo piezīmju iesniegšanai un nav apmierinājusi nevienu no prasītājas pārstāvja pieteiktajiem lūgumiem, kaut gan viņai bija liegta iespēja iesniegt pierādījumus tiesas pieļauto procesuālo pārkāpumu dēļ.

Atsaucoties uz Civillikuma 1704., 1705.pantu, kasatore norāda, ka regresa prasības tiesības rodas ar brīdi, kad a/s "Hansabanka" nomaksāts parāds, un tam apstāklim, ka parādu nomaksājusi A.Z., nevis prasītāja, pēc kasatores ieskata nav nozīmes, jo starp A.Z. un R.G., bija vienošanās, kas liecina par to, ka faktiskā Z.Dz. parādu kārtotāja bija R.G.,.

Sūdzībā apstrīdēti tiesas apsvērumi attiecībā uz to, ka nav zināms, vai pēc R.G., A.Z., izdotās parādzīmes nauda vispār ir nodota, uzskatot, ka tam vispār nav nozīmes, jo A.Z., 2004.gada 1.aprīlī Z.Dz. parādsaistības ir nokārtojusi un saskaņā ar Civillikuma 1705.pantu ir vienalga, kādā kārtā nolīdzinājums notiek un ar atlaidumu, kuru kreditors izdarījis par labu galvniekam, nesamazinās viņa prasība pret galveno parādnieku.

Līdz ar to kasācijas sūdzībā izteikta neizpratne, kādēļ tiesa uzskatījusi par nozīmīgu to, ka a/s "Hansabanka" nav cēlusi prasību pret R.G., par atbildētāja aizdevuma piedziņu, ja lietā ir a/s "Hansabanka" brīdinājumi par to, ka Z.Dz. parāda nenomaksas gadījumā tiks pārdota izsolē R.G., dzīvojamā māja [...] ielā 5, Saldū.

Kasācijas sūdzībā tiek apstrīdēti arī tiesas secinājumi attiecībā uz to, ka nav konstatēti priekšnosacījumi zaudējumu atlīdzībai, t.i., prettiesiska rīcība, vaina, zaudējumu esamība un konkrēts apmērs, kā arī cēloniskais sakars starp prettiesisko rīcību un zaudējumiem.

Kasators uzskata, ka Z.Dz. rīcība, izvairoties no parādsaistību kārtošanas, ir uzskatāma par prettiesisku, bet tiesas norāde uz vainas nepieciešamību neizriet no Civillikuma, kas zaudējumu atlīdzības pienākumu saista ar vainojamu rīcību, kas meklējama atbildētāja uzvedībā. Z.Dz. uzvedība, pēc sūdzības autora domām, vainojama tādejādi, ka pretēji Civillikuma 1587.pantam nepildot savas saistības viņš pieļāvis iespēju, ka parāds būs jāatlīdzina galvotājām R.G., un I.Dz.. To, ka viņš no saistību izpildes izvairījies apzināti, apliecina fakts, nav reaģējis uz bankas un R.G., lūgumu saistības nokārtot.

Iepazinies ar lietas materiāliem un kasācijas sūdzības motīviem, Senāts atzīst, ka tiesas spriedums atceļams.

Pēc būtības atzīstot, ka strīdus tiesiskās attiecības regulē Civillikuma 1705.pants, tiesa atzinusi, ka nav pamata prasību apmierināt uz šī panta pamata tādēļ, ka nav iegūti pierādījumi par to, ka *Z.Dz.* parādu būtu atmaksājusi prasītāja vai pret viņu a/s "Hansabanka" būtu vērsusies ar prasību tiesā.

Tajā pat laikā tiesa atzinusi par pierādītu, ka *Z.Dz.* aizņēmuma atlikumu Ls5977.32.- 2004.gada 1.aprīlī atmaksājusi *A.Z.*.

Noraidot prasību pie tādiem apstākļiem, tiesa sašaurināti tulkojusi Civillikuma 1705.pantu, neņemot vērā tā noteikumu, ka ir vienalga, kādā kārtā nolīdzinājums noticis, un ar atlaidumu, kuru kreditors izdarījis par labu galviniekam, nesamazinās viņa prasības pret galveno parādnieku.

Likumā nav norādīts, kādi tieši parāda nolīdzināšanas veidi būtu ņemami vērā, lemjot jautājumu par galvinieka regresa tiesībām pret prasītāju, tādēļ tiesai, konstatējot, ka atbildētāja *Z.Dz.* parāds a/s "Hansabanka" ir dzēsts, un to izdarījusi persona, ar kuru prasītāja stājusies tiesiskās attiecībās, bija jāvērtē, vai konkrētajā gadījumā nav pamats piemērot minēto likuma normu.

Savulaik Latvijā spēkā bijušais Vietējo Civillikumu kopojuma analogiskais 4537.pants, uzskaitot parāda nolīdzināšanas iespējamus veidus, norādījis arī uz trešās personas maksājumu kā vienu no veidiem, kas dod pamatu galvinieka regresa tiesībām pret galveno parādnieku (A.Grūtups. Civillikuma komentāri. Saistību tiesības (1401.-2400.), Rīga, 1998. 210.lpp.).

Senāts piekrīt Civillikuma komentāros izteiktajam viedoklim, ka šajā uzskaitījumā norādītie parāda nolīdzināšanas veidi ir pilnā mērā piemērojami.

Lietas materiālos ir neapšaubāmi pierādījumi par to, ka prasītāja *R.G.*, ir stājusies tiesiskās attiecībās ar *Z.Dz.* parādu nolīdzinājušo trešo personu *A.Z.*, uzņemoties parāda saistības pret viņu un nodrošinot viņas aizņēmumu a/s "Hansabanka", no kura segts atbildētāja parāds, ar savu īpašumu [...] ielā 5, Saldū, kurš līdz *Z.Dz.* parāda dzēšanai bija viņa parāda nodrošinājums.

Šos apstākļus tiesa nav vērtējusi, kaut gan tiem ir būtiska nozīme, vērtējot prasītājas paskaidrojumus par atbildētāja parāda dzēšanu nolūkā izvairīties no ieķīlātā īpašuma realizācijas, kā arī jautājumā par Civillikuma 1705.panta piemērošanu.

Tiesas norādītais motīvs, ka prasības summa ir lielāka nekā bijis atbildētāja parāds bankai, pats par sevi nevarēja būt prasības noraidīšanas pamats.

Kā pareizi konstatējusi tiesa, prasība tiesā celta ne tikai pamatojoties uz Civillikuma 1705.pantu, bet arī uz Civillikuma normām, kas regulē zaudējumu atlīdzību.

To, vai prasītājam ar atbildētāja parāda nomaksu ir nodarīti zaudējumi un vai par tiem saskaņā ar likumu ir atbildīgs *Z.Dz.*, tiesa varēs lemt tikai pēc tam, kad tiks izšķirts strīds starp pusēm par nolīdzināta parāda atmaksu, jo prasījums daļā par zaudējumu atlīdzību ir tieši atkarīgs no šī strīda izšķiršanas rezultāta.

Tā kā tiesas spriedums tiek atcelts sakarā ar materiālo tiesību normu nepareizu piemērošanu, nav apspriežami kasācijas sūdzībā norādītie procesuālie pārkāpumi, jo lieta tiek nodota atkārtotai izskatīšanai.

Pamatojoties uz Civilprocesa likuma 474.panta 2.punktu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāts

n o s p r i e d a

Kurzemes apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2005.gada 23.februāra spriedumu atcelt un lietu nodot atkārtotai izskatīšanai apelācijas instances tiesā.

Tiesas sēdes priekšsēdētājs senators

Z.Gencs

Senatore

R.Zaķe

Senatore

R.Saulīte